

การจัดบริการยาสมุนไพรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 1

ศศิกร สองคำชุม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาสาขารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

การจัดบริการยาสมุนไพรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 1

HERBAL MEDICINE SERVICE DELIVERY OF HEALTH PROMOTING HOSPITALS, REGIONAL HEALTH 1

ศศิกร สองคำชุม 5937194 PHMP/M

ส.ม.

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : วิริทธิ์ กิตติพิชัย, วท.ค. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์), อังสนา บุญธรรม, ปร.ค. (ประชากรและการพัฒนา), มธุรส ทิพยมงคลกุล, Ph.D. (EPIDEMIOLOGY)

บทคัดย่อ

กระทรวงสาธารณสุขขอความร่วมมือจากหน่วยบริการในสังกัดให้มีการส่งจ่ายยาสมุนไพร ได้แก่ ขมิ้นชัน และฟ้าทะลายโจร เป็นยาลำดับแรก เพื่อกระตุ้นการใช้ยาสมุนไพรในระบบบริการสุขภาพ การวิจัยภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดบริการยาสมุนไพรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 1 โดยศึกษาการส่งจ่ายยาสมุนไพรและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการยอมรับการใช้ยาสมุนไพรของผู้รับบริการ ตัวอย่างคือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 1 จำนวน 168 แห่ง เก็บข้อมูลกับผู้รับผิดชอบหลักในการตรวจวินิจฉัยและสั่งจ่ายยา และผู้รับบริการจำนวน 218 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา การทดสอบไคสแควร์ และอัตราส่วนออก

ผลการศึกษาพบว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลร้อยละ 96.4 มีการจัดการการแพทย์แผนไทย โดยมีสัดส่วนการส่งจ่ายยาสมุนไพรขมิ้นชันสูงกว่าฟ้าทะลายโจร คือ ร้อยละ 31.4 และ 17.9 ตามลำดับ ผู้รับบริการร้อยละ 96.3 ยอมรับการใช้ยาสมุนไพร ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งจ่ายยาขมิ้นชันตามเกณฑ์เป้าหมาย คือ การรับรู้นโยบายของกระทรวงสาธารณสุข ($OR = 3.18, 95\% CI 1.35 - 7.52$) นอกจากนี้ยังพบปัจจัยที่มีอัตราส่วนออกมากกว่า 1 ได้แก่ การรับรู้นโยบายของหน่วยงานกำกับ และการมีนโยบายของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่มีปัจจัยเหล่านี้มีแนวโน้มมีการส่งจ่ายยาสมุนไพรตามเกณฑ์เป้าหมายสูงกว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่มีลักษณะตรงกันข้าม จากผลการศึกษามีข้อเสนอแนะในการกำหนดและถ่ายทอดนโยบายในแต่ละระดับนั้นต้องมีความชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษร มีการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ร้อยละการส่งจ่ายยาสมุนไพรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นไปตามเป้าหมาย

คำสำคัญ : การจัดบริการ / ยาสมุนไพร / โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

HERBAL MEDICINE SERVICE DELIVERY OF HEALTH PROMOTING HOSPITALS, REGIONAL HEALTH 1

SASIKORN SONGKUMCHUM 5937194 PHMP/M

M.P.H.

THESIS ADVISORY COMMITTEE : WIRIN KITTIPICHAI, Ph.D. (APPLIED BEHAVIORAL SCIENCE RESEARCH), ANGSANA BOONTHUM, Ph.D. (POPULATION AND DEVELOPMENT), MATHUROS TIPAYAMONGKHOLGUL, Ph.D. (EPIDEMIOLOGY)

ABSTRACT

First line drug prescription is one of the Ministry of Public Health (MOPH) policies that ask for cooperation from hospitals to prescribe Curcumin capsule and Andrographis capsule. This cross-sectional study aimed to explore the herbal medicine service delivery of health promoting hospitals (HPHs) in regional health 1. The sample was 168 HPHs and respondents were the responsible providers for diagnosis and prescription. Present data with descriptive statistic, chi-square test, and Odds ratio with 95% CI.

The results found that 96.4% of HPHs provided Thai traditional medicine service. The proportion of Curcumin prescription was higher than Andrographis about two times. Factor that significantly related to herbal medicine prescription was policy recognition in MOPH level (OR 3.18, 95% CI 1.35 – 7.52). For the HPHs that had the policy recognition in provincial and HPH level (OR > 1) had a tendency to prescribe herbal medicine to archive the target.

The study findings led to the recommendations that boards in regional health level should set a policy and transfer to every level officially to support herbal prescription in HPHs while monitoring and evaluation continuously for sustainability.

KEY WORDS: SERVICE DELIVERY / HERBAL MEDICINE / HEALTH PROMOTING HOSPITAL

139 pages